

Sygn. akt II UK 170/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący)

SSN Beata Gudowska

SSN Zbigniew Myszka (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku B. Sp. z o.o. z siedzibą [...] obecnie Syndyka masy upadłości
B. Sp. z o.o. w upadłości z siedzibą [...] przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział [...] przy udziale zainteresowanego D. Ł.
o ubezpieczenie społeczne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 19 kwietnia 2017 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego [...] z dnia 14 maja 2015 r., sygn. akt III AUa .../14,

oddala skargę kasacyjną i zasądza od Syndyka masy upadłości B. Sp. z o.o. w upadłości z siedzibą [...] na rzecz pozwanego organu rentowego kwotę 120 (sto dwadzieścia) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny [...] III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 14 maja 2015 r. oddalił apelację B. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą [...] (dalej: spółka lub płatnik składek) od wyroku Sądu Okręgowego [...] Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 8 maja 2014 r. oddalającego odwołanie spółki od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału [...] stwierdzającej, że zainteresowany D. Ł. wykonujący pracę na podstawie umowy o świadczenie usług u płatnika składek, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu w okresie od 6 do 30 kwietnia 2005 r. oraz od 5 do 51 maja 2005 r. W decyzji wyznaczono okres trwania ubezpieczenia i podstawę wymiaru składki.

W sprawie tej ustalono, że płatnik składek - firma usługowa o szerokim zakresie działalności, prowadzący usługi outsourcingowe dla firm, otrzymał zlecenie od P. C. na wykonanie w określonym terminie i za określoną cenę zestawów promocyjnych kosmetyków. W celu realizacji powyższej umowy płatnik składek zawarł między innymi z zainteresowanym dwie umowy nazwane umowami o dzieło, których przedmiotem było wykonanie w określonym terminie i za określoną cenę zestawów promocyjnych kosmetyków. Prace te zainteresowany wykonywał na terenie zakładu zamawiającego oraz w godzinach prowadzenia jego działalności. Zgodnie z umową, za wykonanie zamówionego dzieła wykonawca miał otrzymać wynagrodzenie brutto w wysokości wynikającej z jego wkładu w realizację dzieła przez zespół, a odbiór dzieła miał nastąpić do końca miesiąca. Wypłata wynagrodzenia przysługiwała po wystawieniu rachunku przez zespół wykonawców oraz po stwierdzeniu przez zamawiającego terminowego i prawidłowego wykonania zamówionego dzieła. Za szkodę wyrządzoną osobom trzecim przez wykonawcę dzieła podczas jego wykonywania miał odpowiadać wykonawca.

W takim stanie faktycznym Sąd drugiej instancji uznał, że Sąd Okręgowy dokonał ustaleń faktycznych, które prawidłowo ocenił na gruncie art. 627, 734 § 1 i art. 750 k.c. Wskazał, że przedmiot spornej umowy nie był sprecyzowany w sposób konkretny i zindywidualizowany, gdyż sprowadzał się do czynnościowego określenia pracy. Ponadto której zainteresowany wykonywał powtarzalne i proste prace fizyczne, rozliczane czasem pracy, przeto nie można twierdzić, że doszło do

zawarcia umowy o dzieło, ponieważ istotą uzgodnionego zobowiązania była jedynie staranność wykonywanych czynności.

W skardze kasacyjnej płatnik składek zarzucił naruszenie prawa procesowego: 1/ art. 378 § 1 k.p.c. przez nierozpoznanie sprawy w granicach apelacji oraz nierozpoznanie wszystkich jej zarzutów, a ponadto naruszenie w tym zakresie art. 328 § 2 i art. 316 § 1, art. 227 w związku z art. 217 k.p.c. oraz art. 65 § 2 k.c., 2/ art. 380 w związku z art. 378 § 1 k.p.c. przez nierozpoznanie postanowień Sądu pierwszej instancji oddalających jego wnioski dowodowe, 3/ art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez brak uzasadnienia podstawy faktycznej wyroku, niewskazanie przyczyn niedopuszczenia dowodów, co doprowadziło do wadliwego uzasadnienia wyroku, 4/ art. 232 k.p.c. w związku z art. 6 k.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez błędne uznanie, że status ucznia lub studenta zainteresowanego powinien być udowodniony przez wnioskodawcę. W skardze kasacyjnej zarzucono również naruszenie przepisów prawa materialnego: 5/ art. 65 § 2 w związku z art. 353¹ k.c. przez błędną interpretację oświadczeń woli stron, 6/ art. 734 w związku z art. 750 k.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie. Wobec wskazanych naruszeń sformułowano zarzut 7/ niewłaściwego zastosowania art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 12 ust. 1 oraz art. 13 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania płatnik składek odwołał się do przesłanek z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. i sformułował istotne zagadnienia prawne: 1/ „czy gotowy zestaw promocyjny produktów kosmetycznych obejmujący określoną ilość składników wchodzących w skład zestawu oraz wymagający jego przygotowania od podstaw, tj. od złożenia kartonika, przez odpowiedni dobór elementów składowych, aż po jego zapakowanie, jest dziełem” oraz 2/ „czy w przypadku przekwalifikowania przez organ rentowy umowy o dzieło na umowę o świadczenie usług ciężar faktu posiadania przez zainteresowaną statusu ucznia lub studenta, uzależniający jego zgłoszenie do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych, winien spoczywać na płatniku czy też na organie rentowym, który wydał decyzję bez poczynienia wiążących ustaleń w tym zakresie?”. Twierdził również, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ponieważ Sąd drugiej instancji naruszył art. 378 § 1, art. 380 w związku z art. 378 § 2 k.p.c., art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 oraz art. 232 k.p.c. w związku z art. 6

k.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., jak również materialnoprawne podstawy kasacyjnego zaskarżenia.

Wskazując na powyższe skarżący wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji, przy uwzględnieniu kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu kasacyjnym.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ ubezpieczeń społecznych wniósł o nieprzyjęcie jej do rozpoznania albo o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zawierała usprawiedliwionych podstaw. Jej wnioski o przyjęcie do rozpoznania zostały oparte na występowaniu w przedmiotowej sprawie istotnych zagadnień prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz na rzekomo oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Tymczasem w utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że równoczesne uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów) co do zasady wyklucza możliwość twierdzenia o oczywistej zasadności skargi (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2013 r., I UK 291/13, LEX nr 1430990 oraz z 20 marca 2014 r., I CSK 343/13, LEX nr 1523355). Z powyższego wynika, że co najmniej jeden z alternatywnie „konkurencyjnych” przesłanek wskazanych jako wnioski o przyjęcie skargi kasacyjnej był chybiony.

Skarżący powołał się na występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych. Tymczasem w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że w razie sformułowania takich wniosków o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania obowiązkiem skarżącego jest uzasadnienie sformułowanego w sprawie problemu prawnego w sposób zbliżony do wymaganego przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 28 maja 2015 r., III SK 5/15,

LEX nr 1747850). Sformułowane zagadnienie powinno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści konkretnych przepisów, które nie poddają się jednoznacznej wykładni, a których wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego, w tym będzie miało znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia podobnych spraw w przyszłości. Rolą Sądu Najwyższego nie jest przeto działanie w interesie indywidualnym, lecz w interesie powszechnym dla ochrony obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania, w tym ujednolicanie praktyki stosowania potencjalnie kontrowersyjnych prawa pozytywnego (postanowienie Sądu Najwyższego z 28 maja 2015 r., III SK 5/15, LEX nr 1747850).

Pierwsze zagadnienie sformułowane przez skarżącego w istocie rzeczy sprowadza się do kontestowania stanu faktycznego i jurysdykcyjnej oceny, czy wykonane przez zainteresowanego czynności można uznać za dzieło (zapewne w rozumieniu art. 627 k.c.). Rozróżnienie reżimów umownych, których przedmiotem jest wykonywanie określonych czynności w zamian za wynagrodzenie, bywa niekiedy złożone, ale zawsze ocena rodzaju i charakteru świadczenia wykonującego dzieło lub realizującego usługę stanowi podstawową okoliczność. Podkreśla się, że w umowie o dzieło świadczenie zmierza do osiągnięcia określonego rezultatu ludzkiej pracy, natomiast świadczeniem w umowie zlecenia jest tylko sama czynność faktyczna lub prawna, a nie osiągnięcie jej rezultatu. Różnica ta nie jest oczywista, gdy zlecenie zakłada osiągnięcie określonego skutku. W takim przypadku przy ustalaniu rodzaju spornej umowy należy nie tylko uwzględniać kryterium nazwy i uzgodnionego skutku spornej umowy, lecz także kryteria pomocnicze, choćby w postaci rozkładu ryzyka związanego z wykonaniem zobowiązania. Ponadto istotna jest obustronna lub jednostronna możliwość zakończenia umowy zlecenia bądź umowy o dzieło, które zostały odmiennie uregulowane. Z każdej z tych pomocniczych właściwości spornego stosunku prawnego można wygenerować wskazówki interpretacyjne wpływające na wynik ostatecznej kwalifikacji. Zawarcie umowy o dzieło jest kontrowersyjne i problematyczne wtedy, gdy wykonawca zobowiązuje się do osiągnięcia rezultatu zależnego od oceny i decyzji osoby, za którą nie ponosi odpowiedzialności, ani nie ma wpływu na jej zachowanie. Wymaga to ustalenia dominującego dla spornego

stosunku prawnego zespołu jego cech charakterystycznych, które oddają istotę spornego zobowiązania. Taki proces ma zawsze charakter konkretny i zindywidualizowany, gdyż modyfikowanie istotnych okoliczności może w konkretnym stanie faktycznym prowadzić do odmiennych ocen końcowych. W przedmiotowej sprawie nie budzi wątpliwości, że powtarzające się świadczenie prostych lub nieskomplikowanych czynności konfekcjonowania (składania) zestawów promocyjnych artykułów chemii gospodarczej za wynagrodzeniem 0,30 zł za pojedynczy zestaw nie zmierzały do odrębnego ani autonomicznego wykonania tego typu „dzieł”, które nie kreowały umowy rezultatu, ale stanowiły jurysdykcyjnie nieakceptowany sposób ucieczki od obowiązku składkowego umów starannego działania.

Także drugie zagadnienie prawne przedstawione przez płatnika nie ma charakteru istotnego, bo do jego wyjaśnienia wystarczała zwykła wykładnia charakteru prawnego spoczywających na płatniku składek obowiązków zgłoszenia ubezpieczonych do ubezpieczenia społecznego przez podanie danych, o których mowa w art. 36 ustawy systemowej, istotnych z punktu widzenia podlegania lub niepodlegania spornemu tytułowi obowiązkowych ubezpieczeń społecznych. Zgodnie z art. 6 k.c., ciężar dowodu obarcza podmiot, który ze spornych okoliczności wywodzi korzystne dla siebie skutki prawne. Konkretnie rzecz ujmując, jeżeli sporna umowa cywilnoprawna stanowi tytuł podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, to dowód przeciwny obarcza skarżącego płatnika składek z uwagi na jego interes prawny w postulowanym ustaleniu niepodlegania zainteresowanego temu obowiązkowi ze względu na jego potencjalny lub „domniemany” status prawny ucznia lub studenta, o którym mowa w art. 6 ust. 4 ustawy systemowej, tyle że tego przepisu skarżący nie objął podstawami kasacyjnego zaskarżenia, bezpodstawnie i bezzasadnie polemizując z prawidłowo zastosowanymi przez Sądy obu instancji dyspozycjami art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 2 tej ustawy. Organ rentowy nie ma zatem obowiązku, a często nawet możliwości ustalania, poszukiwania lub wyręczania płatnika składek z obowiązku wykazania statusu prawnego ucznia lub studenta, o którym mowa w art. 6 ust. 4 ustawy systemowej. W ujawnionych okolicznościach sprawy wniesiona skarga kasacyjna była oczywiście pozbawiona usprawiedliwionych podstaw

prawnych.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy wyrokował jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., zasądzając od skarżącego, któremu powinna być znana utrwalona judykatura w analogicznych sprawach (tj. liczne odmowy przyjęcia tożsamyh skarg kasacyjnych do rozpoznania), należne pozwanemu koszty zastępstwa procesowego za postępowanie kasacyjne w zgodzie z art. 98 k.p.c.

kc